



Dutch Dairy Board

p/a Gedempte Schuinesloot 3
3776 PD Slagharen
tel.: 06 – 30105890
email: info@ddb.nu
Internet: www.ddb.nu

Ministerie van LNV
Postbus 20401
2500 EK DEN HAAG

Slagharen, 17 augustus 2019

Betreft: Consultatie wijziging Mededingingswet i.v.m. uitzonderingen landbouw en visserij

L.s.,

De Dutch Dairy Board, een vereniging die de belangen van Nederlandse melkveehouders behartigt, dient bij deze, namens haar leden, haar zienswijze in op de voorgestelde wijziging Mededingingswet i.v.m. uitzonderingen landbouw en visserij.

De DDB vindt het jammer dat ook deze consultatie volledig in de vakantieperiode valt, evenals de consultatie met betrekking tot Oneerlijke handelspraktijken en de consultatie Wijziging bijlage D-excretieforfaits.

Met betrekking tot de voorgenomen wijzigingen deelt de DDB graag haar visie met u.

De DDB onderschrijft de juridische onderbouwing en aspecten van uitwerking van dr. Mr.ir. M.E.G. Litjens, juridisch landbouwkundig consultant, met betrekking tot de voorgestelde wijzigingen.

Voorrangsregel

Omdat de voorrangsregel geldt, op basis van Artikel 42, VWEU, waarbij EU-landbouwregels (ook in Nederland) voorrang hebben voor het Europese mededingingsrecht schieten de voorgenomen wijzigingen hun doel voorbij, leveren in ieder geval voor de positie van de boeren in de keten geen (significante) verbetering op ofwel het heeft helemaal geen effect. In Nederland zou, herhaling is de kracht van de boodschap, beter gecommuniceerd dienen te worden door, in dit geval, LNV dat de mededingingsregels ondergeschikt zijn aan de landbouwregels die in nationaal recht vervat zijn. Dat betekent echter wel dat hieraan praktisch en concreet invulling dient te worden gegeven door de minister van LNV door het landbouwwrecht (eenvoudig) in een document vast te leggen.

Oneerlijke verhoudingen

Het EU-landbouwrecht geldt voor alle landbouwproducten die in de VWEU zijn opgenomen, ook voor bewerkte producten. Dat betekent dat de EU-regels ook gelden voor de door de voedingsindustrie verwerkte landbouwproducten (voor een groot deel in ieder geval). In Nederland heeft dat tot gevolg dat zuivelverwerkers, met name, in een onwenselijke machtspositie verkeren ten opzichte van de producenten. Dit kan leiden en leidt in de praktijk tot oneerlijke verhoudingen, ten nadele van de producent die door de wijzigingen in de wet niet worden opgelost of verbeterd.

Doel

Als *Verwachte effecten van de regeling voor de doelgroepen* stelt u het volgende:

Het kabinet beoogt met deze wetswijziging een bijdrage te leveren aan het wegnemen van de onduidelijkheid over mogelijkheden tot samenwerking die bestaat onder primaire agrarische ondernemers. Het ligt in de rede dat meer duidelijkheid ertoe leidt dat primaire agrarische ondernemers vaker tot samenwerking overgaan, om zo hun positie in de keten te versterken. En in de Memorie van toelichting wordt vervolgens onder punt 2.1 het volgende gesteld: *De landbouwsector in Nederland wordt getypeerd door een groot aantal primaire producenten.*

Samenwerkingsgraad

De landbouwsector in Nederland wordt niet alleen getypeerd door een groot aantal primaire producenten maar ook door een extreem hoge samenwerkingsgraad voornamelijk in coöperaties, zoals in de melkveesector. Dat deze samenwerkingsvorm niet heeft geleid tot een betere of sterkere positie in de keten voor de primaire producent is inmiddels, ook blijkens uw voorstellen, evident.

Wij geven u een praktijkvoorbeeld om duidelijk te maken waarom het wegnemen van de onduidelijkheid over mogelijkheden tot samenwerking of een sterke samenwerkingsgraad niet de problemen oplost waarmee de Nederlandse melkveehouder te maken heeft:

De mate waarin een Nederlandse melkveehouder - aangesloten bij een coöperatie - invloed uit kan oefenen in de keten staat en valt bij de invulling van de coöperatieve statuten.

In Nederland is FrieslandCampina verreweg de grootste coöperatie met ongeveer 18.000 leden (voornamelijk in Nederland). Echter, in deze coöperatie heeft het individuele lid geen zeggenschap maar is er een ledenraad met 210 districtsleden die mogen stemmen over voorstellen die in de vergadering van de ledenraad aan de orde komen. Artikel 24 lid 2 van de Statuten van Zuivelcoöperatie FrieslandCampina UA zegt hierover het volgende: *“De ledenraadsleden stemmen in de vergadering van de ledenraad zonder last of ruggespraak”*. Oftewel: slechts iets meer dan 1% van de leden van FrieslandCampina heeft een feitelijke positie in de coöperatie en nemen besluiten vanuit hun eigen individuele optiek en individuele bedrijfsbelang voor de ruim 18.000 overige leden die daarop geen invloed uit kunnen oefenen. Waarmee deze samenwerkingsvorm geen versterking van de positie van de melkveehouder is.

Bovenwettelijke eisen

Ook voorzien de voorgestelde aanpassingen niet in positieverbetering voor primaire producenten in de keten ten aanzien van bovenwettelijk eisen. U stelde zelf al terecht vast in uw Memorie van toelichting dat primaire producenten daarvan wel de kosten krijgen opgelegd maar niet de baten.

Dat deze bovenwettelijke eisen inmiddels zeer ver gaan en daadwerkelijk ondernemers - die volgens de wet correct produceren - met deze voorwaarden uit de markt stoten, willen we ook met een praktijkvoorbeeld duidelijk maken:

De Nederlandse zuivelverwerkers waren voornemens per 1 januari 2018 een "verbod op grupstallen of uitbreiding daarvan" door te voeren. Enkele grotere zuivelverwerkers hebben dit opgenomen in de leveringsvoorwaarden. Een algeheel verbod op (...) door alle leden van de NZO had geleid tot ingrijpen door de Autoriteit Consument en Markt. Door individueel met het gezamenlijke voornemen aan de slag te gaan en ten uitvoer te brengen, werd dit voorkomen door de melkafnemers.

Destijds had staatssecretaris Dijkema al besloten dat er geen wettelijk verbod zou komen op grupstallen omdat de grondslagen hiervoor ontbreken. De betrokken melkveehouders (1100 per 1 januari 2018, zijnde 6,5% van alle melkveebedrijven) die lid of leveranciers zijn van de zuivelverwerkers die deze maatregel in hun leveringsvoorwaarden hebben opgenomen, zijn ernstig gedupeerd door de voorgestelde maatregel die binnen coöperaties werden bekrachtigd door de ledenraadsleden en bij levering aan particuliere zuivelverwerkers, door de directie werd opgelegd. In theorie zouden de bedrijven met een grupstal (meestal kleinere bedrijven in omvang: de grootste heeft 100 melkkoeien) zich bij een andere coöperatie/ particuliere zuivelverwerker kunnen vervoegen. Echter, vanwege de geringe omvang van het melkvolume brengt dit voor de verwerker logistiek extra werk (lees; het loont de moeite niet) en extra kilogrammen melk met zich mee waar de zuivelverwerkers vanwege het niet of moeilijk kunnen verwaarden van alle geleverde melk, momenteel niet op zitten te wachten. De gedupeerde melkveehouder wordt als gevolg van deze bovenwettelijke maatregel, vriendelijk geadviseerd een andere zuivelverwerker op te zoeken, maar omdat deze mogelijkheid er in de praktijk nauwelijks is, betekent dit in veel gevallen het einde van zijn melkveebedrijf.

Veranderen van coöperatieve melkverwerker (al dan niet gedwongen door bovenwettelijke maatregelen) levert bovendien verlies van ledenkapitaal op voor de betreffende melkveehouder (dode hand). Ledenkapitaal dat hij bij een andere coöperatie opnieuw in moet leggen. Waardoor veranderen vaak ook in de praktijk, om financiële redenen, niet mogelijk is.

De vraag die zich voordoet is, of bovenstaande situatie niet onder twee noemers valt, nl: "oneerlijke handelspraktijken" en/of "misbruik machtspositie" in het kader van de mededingingswet.

Bovenstaande voorbeelden zijn slechts twee gevallen van zeer veel excessen die al zijn ontstaan door de hausse aan bovenwettelijke voorwaarden.

Daarnaast is het toetreden tot een producentenorganisatie voor het overgrote merendeel van de Nederlandse melkveehouders (die lid zijn van een coöperatie), wettelijk gezien niet toegestaan. Wat in Nederland betekent dat meer dan 90% van de melkveehouders niet in staat worden gesteld om hun positie te versterken met de mogelijkheden die een producentenorganisatie juridisch heeft.

Artikel 102 VWEU Regels betreffende de Mededinging geeft een concrete omschrijving van wat onder het misbruik maken van een onderneming en het hebben van een machtspositie wordt verstaan bij de handel tussen lidstaten. Die daardoor ongunstig kan worden beïnvloed.

Dit misbruik kan met name bestaan uit:

- a. het rechtstreeks of zijdelings opleggen van onbillijke aan- of verkoopprijzen of van andere onbillijke contractuele voorwaarden;
- b. het beperken van de productie, de afzet of de technische ontwikkeling ten nadele van de verbruikers;
- c. het toepassen ten opzichte van handelspartners van ongelijke voorwaarden bij gelijkwaardige prestaties, hun daarmee nadeel berokkenend bij de mededinging;
- d. het feit dat het sluiten van overeenkomsten afhankelijk wordt gesteld van het aanvaarden door de handelspartners van bijkomende prestaties, welke naar hun aard of volgens het handelsgebruik geen verband houden met het onderwerp van deze overeenkomsten.

In feite zou dit artikel en de gevallen die volgens dit artikel 102 duiden op machtsmisbruik (lid a tot en met d), één op één kunnen worden toegevoegd aan wetgeving die primaire producenten moet beschermen tegen hun afnemers, ook als dit in naam coöperaties zijn.

Wij juichen het ten zeerste toe dat de Nederlandse overheid wetgeving wil verbeteren om de positie van primaire producenten te versterken, maar wij wijzen u erop dat er concrete vervolgstappen nodig zijn om dit daadwerkelijk te bereiken, omdat de voorgestelde wijzigingen niet leiden tot (meer) zekerheid voor de primaire producenten of een versterking van hun positie in de keten. Met name de ontwikkeling van nationale landbouwregels, door de minister van LNV, vastgelegd in een formeel document kan hieraan een belangrijke bijdrage leveren.

Daarnaast ziet de DDB de vermeende positieve uitwerking van beide aanpassingen in de wet, graag onderzocht voordat de wijzigingen worden doorgevoerd.

Uiteraard is de DDB altijd bereid uw ministerie te ondersteunen, vanuit de praktijk, bij de totstandkoming van (aanpassingen) in wet- en regelgeving. Een adviesronde vanuit de sector en praktijk aan de voorzijde van processen is daarbij ons nadrukkelijke advies in plaats van consultatie achteraf.

Met vriendelijke groet,



Dutch Dairymen Board
Sieta van Keimpema, voorzitter